

<i>Obsah:</i>	1
Plánované akce:	2
Editorial	2
Společenská kronika	
Jubilanti – III/2011	3
Přání starostovi	3
Oznámení	4
Vzpomínka na Tonička	4
Výzva	5
K inspiraci (aj poučení)	
Stavební tradice Slovácka – V. část	6
Ohlédnutí za historií SK v Praze – I.	11
Ze vzpomínek strýca O. Krejčího	13
Folklorní (i jiné) akce	
Opět Dunajovickými kopci	16
Vernisáž výstavy B.Bayera	18
Vystoupení u Rubínu	19
Setkání krúžků ve Strážnici	19
Vinařovo okénko	
Zamyšlení nad krajinnotvorným prvem vinic	28
Receptář	
Blatnická fazolová polévka	31

*

Plánované akce - 3. čtvrtletí 2011

Besedy u cimbálu:

14.9. beseda u cimbálu
 v KD Rubín, Makovského nám., Žabovřesky.

Další akce:

12.-19.7. zájezd s účastí na festivalu v Istanbulu
26.8. účast Muziky Slováckého krúžku na MFF Brno

*

Editorial

Vážení a milí,

toto číslo jsme tak trochu šili horkou jehlou, neboť přispěvatelé bohužel stále nerespektují redakční uzávěrky, a dokonce ani sliby dodání, avšak snažili jsme se, seč jsme mohli, udržet jeho stávající obsahovou i vzhledovou kvalitu. Nedodržíme sice slib, daný Vám v minulém čísle – že se na tomto vydání bude podílet profesionální grafik (pracovní vytížení mu to neumožnilo), nicméně jsme nadále v naději. Zajímavých krúžkařských událostí proběhlo za minulý kvartál docela dost, proto jsme se snažili všechny nějak reflektovat, aspoň ty nejvýznamnější určitě. Pořád se ale setkáváte (Vy i já) s těmi samými přispěvateli, mohlo by se to určitě aspoň sem tam vystřídat – co myslíte? Tedy – zaplat'pánbu za ně- ale nechce to zkusit i někdo další?

Omlouvám se za to, že jeden z příspěvků je v tomto čísle uveden bez podpisu-byl tak dodán, čehož jsem si bohužel včas nevšimla a mail smazala. Prosim autora (resp. dodavatele, neboť jde víceméně zřejmě o opis z jiného zdroje), aby se přihlásil- v příštím čísle uveden bude, neboť rozsáhlý materiál musí být rozložen do částí. A snad se bratři z Prahy nebudou hněvat, že jsme jejich materiál použili bez předem vyžádaného souhlasu...

Nyní máme před sebou letní odpočinek, jen občas prošpikovaný nějakou krúžkařskou aktivitou- třeba mj. účast na festivalu v Istanbulu. Na to se všichni, kdo tam jedeme, moc těšíme, tak nám držte palce, ať se vše vydaří jak má.

A Vy ostatní se také mějte, jak nejlépe to půjde: žádné nemoci, žádné povodně a kroupy, málo klíšťat a slimáků na latifundiích, a tak dále. Prostě nádherné léto všem, a v září zase v plné síle a v plném počtu nashledanou!

Jiřina Lacinová

*

Společenská kronika

Jubilanti - 2. čtvrtletí 2011

<i>červen:</i>	Danielová Hana, Ing.	60
<i>červenec:</i>	Štěpánková Libuše	80

Blahopřejeme!

*

Přání starostovi

Všichni krúžkaři určitě vědí, že v květnu oslavil své mužné jubileum náš stávající starosta Mirek Hebron. Naši krúžkaři mu blahopřáli na květnové besedě, své si užil i od bratrských krúžků v Radějově. Takže nyní se přidáváme ještě i za redakci Krúžkozoru s upřímným blahopřáním – a ať se starostovi starostuje nadále bez všech starostí!

*

Oznámení

Dne 23. 5. 2011 zemřel ve věku 84 let náš významný krúžkař Ing. Antonín Bartošík.

Ing. Antonín Bartošík vstoupil do Slováckého krúžku v r. 1955. Když v r. 1979 vznikl v krúžku smíšený pěvecký sbor, stal se jeho uměleckým vedoucím a sbormistrem. Po rozdělení sboru na mužskou a ženskou část v r. 1982 nadále vedl Mužský sbor Slováckého krúžku až do r. 1988, kdy aktivní činnosti v krúžku zanechal. Přesto se sbory i celým krúžkem zůstával nadále v kontaktu. Ing. Antonín Bartošík patřil k nejvýznamnějším členům Slováckého krúžku v Brně a zůstává jeho čestným členem. Díky jeho velkému úsilí o vybudování kvalitních sborů, spojeného s talentem sbormistra a hlubokými znalostmi folklórního zpěvu, bylo dosaženo vysoké pěvecké úrovně mužského i ženského sboru a oba sbory dodnes čerpají z jeho práce.

Čest jeho památce!

*

Vzpomínka na Toníčka

Když jsem v roce 1988 vstupoval do mužského sboru, byl Ing. Antonín Bartošík jeho uměleckým vedoucím. Já sám jsem byl již nějakou dobu členem taneční skupiny, ale pěvecká stránka mne velmi zajímala, i když jsem si ve zpěvu příliš nevěřil. Na jedné besedě u cimbálu – tenkrát to bývalo U Ševčíků na Horově ulici - jsem se osmělil, byv povzbuzen svou nynější ženou, požádat Antonína Bartošíka, tenkrát pro mne nedostižnou folklórní celebritu, zdali bych nemohl zkusit zpívat v Mužském sboru SK. Toníček (jak se mu v mužském sboru důvěrně říkalo) se tenkrát jen usmál a řekl: „Tož přijď na Antonínskou“ (tam se tenkrát odehrávaly zkoušky sboru).

Na zkoušku jsem opravdu došel, povzbuzen dvěma deci bílého vína a obtížen nesnesitelnou trémou. Sbor porůznu seděl nebo

postával u školních lavic a u katedry s klavírem stál Toníček. Toníček se na mne podíval a řekl: „Tož něco zazpívej“. Nevím, jak jsem tehdy zazpíval (zpíval jsem hornáckou „Uderila jedna“), ale když jsem skončil, Toníček pozdvihl obočí a řekl: „Dobře, můžeš s námi zpívat.“

Od té doby mne právě Toníček mnohé naučil. Jedna věc mi však utkvěla v paměti. Toníček vždy zdůrazňoval: „Chlapci, mějte pokoru k písničce“. Tak jak on s láskou a pokorou přistupoval k písničce, stejně přistupoval i k nám. Na jedné straně pedant a perfekcionista, na druhé velký kamarád plný porozumění k nám i k písničce.

Toníčku, přistupuji s pokorou nejenom k písničce, ale také ke všemu, co jsi naučil mě i celý Mužský sbor Slováckého krúžku. Díky.

Mirek Dostál

*

Výzva

Ujo Fajo dává všem na vědomí, že vypracoval soupis rekvizit, jež za dobu svého působení v SK krúžku poskytl pro jeho činnost. Poněvadž jde o docela dlouhý seznam, který vyjadřuje i značnou materiální hodnotu, vyzývá tímto všechny (hlavně mladé z TS) k šetrnému zacházení, aby mohly posloužit i generacím budoucím.

Soupis je pro zájemce k dispozici buď u Z. Fajbuse nebo v redakci Krúžkozoru.

*

K inspiraci (aj poučení)

Stavební tradice Slovácka – V.

Dispozice obcí – vývoj, sídelní typy

Ing. arch. Adéla Jeřábková

Nejcharakterističtější znakem vesnického sídla je jeho půdorys, který je tvořen vzájemnou polohou a uspořádáním jednotlivých staveb. Nevznikal nahodile, ale první obyvatelé jej vytvářeli s ohledem na síť zemských cest, povrch krajiny, průběh vodních toků a také s ohledem na své společenské postavení, způsob hospodaření a rozdělení pozemků. V některých případech se uplatňovala i hlediska obrany. Ovšem jedním z hlavních předpokladů k založení vesnice byl dostatečný zdroj kvalitní pitné vody. Půdorys vesnice zároveň vyjadřuje i požadavek člověka (a nutnost) žít pospolitě. Každá doba chápe tuto pospolitost po svém, podle společenských problémů, které řešila.

Nejstarší slovanské osady na našem území vznikaly v nižších úrodných polohách, někdy na místech ještě staršího osídlení. Než se však poloha vesnice ustálila, bylo třeba dlouhého vývoje. Lidé nejprve museli překonat tzv. extenzivní využívání půdy, kdy se po jejím vyčerpání stěhovali na nové odlesněné plochy i s vesnicí. Malé stavby s lehkou konstrukcí nebyly trvanlivé a snadno se zřizovaly znovu. Patrně se tehdy jednalo o postupné posunování v poměrně malém okruhu. Dnes už nedokážeme přesně zjistit, kolik let tenkrát lidé hospodařili na jednom místě a zda se po nějakém čase opět vraceli ke starým opuštěným polím. Byla to však jistě cesta, po níž člověk dospěl ke způsobu trojpolního hospodaření. Střídání ozimu, jaře a úhoru na vymezených polích umožňovalo lidem budovat pevnější

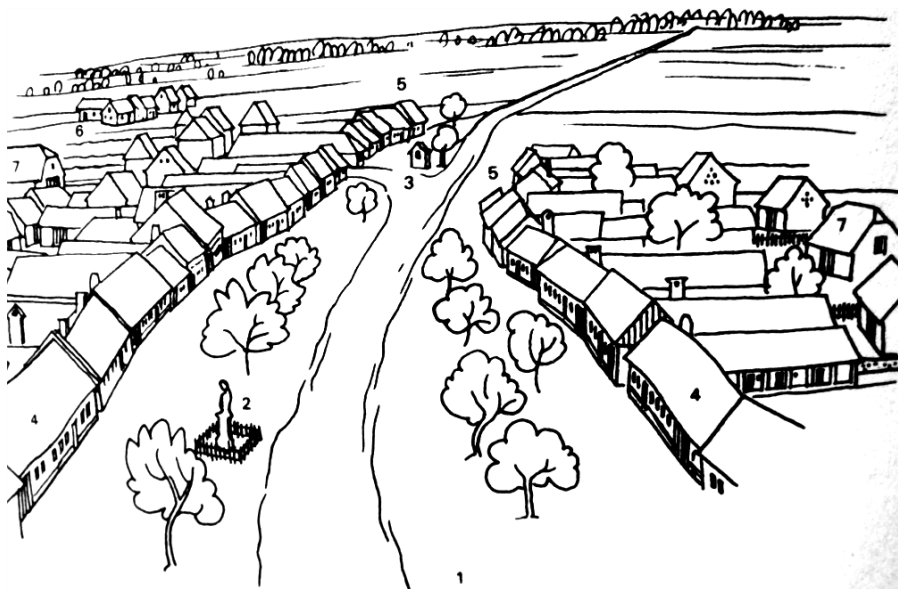
a dokonalejší domy i hospodářské stavby - stabilní obce, jejichž poloha se už nemusela měnit.

Trojpolní hospodaření se označuje také jako trojhonné, neboť všechna pole se zhruba dělila na tři hony pro příslušné fáze hospodářského cyklu. Podle tohoto rozdělení vybíhaly z obce také hlavní cesty do polí. Z většiny našich dědin se vyjíždělo po celá staletí ve stejných místech. Cesta se tam zařezávala stále více do země, až vznikly charakteristické vyhloubené úvozy. Rovněž meze, dělicí po staletí pozemky, křovinaté porosty na nich, stromy na křižovatkách, při cestách, studánkách, na významných kultovních místech – to všechno jsou prvky civilizačního zásahu člověka do pusté přírody, prvky historické krajiny.

Protože písemné a grafické materiály nedostačují k plnému osvětlení starších půdorysných forem, má jejich rozbor povahu pouhé hypotézy. Přesný obraz většiny vesnic poskytují teprve plány stabilního katastru z první poloviny 19. století, na kterých lze sledovat růst obcí a v některých případech zjistit původní jádro. Současné výsledky archeologických výzkumů vedou k závěru, že pevněji uspořádané vesnice vznikaly až v období rozvinutého feudalismu. Do té doby spíše převládala nepravidelná a shluková sídliště, vytvářená vnitřní rannou kolonizací, na které se podíleli jen starousedlíci, tedy slovanský poddaný lid. V té době se začaly vytvářet nové vztahy mezi poddanými a šlechtickými vlastníky půdy v podobě tzv. lhot, které znamenaly osvobození poddaných od peněžních a naturálních dávek na určitou dobu od založení osady. V této lhůtě si měli poddaní postavit své příbytky a pusté pralesy přeměnit v pole. Název „lhot“ je dodnes zachován v mnoha jménech obcí.

Od konce 12. do počátku 14. století u nás probíhala tzv. velká kolonizace, kdy feudálové povolávali do země cizince, hlavně Němce, kteří k nám přinášeli mimo jiné i nové právní zvyklosti, např. zákupní právo. Jeho základem byla písemná smlouva, podle níž feudál dával poddanému půdu za určitý plat v dědičný nájem

a kolonista se zavazoval, že bude půdu obdělávat a užívat dědičně nebo nejméně po tři generace. Feudální majitelé půdy sami kolonizaci neprováděli, ale svěřovali ji tzv. lokátorům. Tito zvláštní podnikatelé rozdělili pozemek určený k založení osady na lány, na nichž mohli kolonisté stavět své usedlosti. Základní jednotkou byl lán královský (45 – 50 ha), který se dělil na různé části. Poddaní podle zákupního práva museli plnit celou řadu povinností a závazků, stanovených podle výměry lánů. Lokátor se stával doživotním nebo i dědičným představeným obce (rychtářem, fojtem), obdržel největší výměru usedlosti ve vsi, k níž patřilo obvykle i právo vybudovat hospodu, mlýn, pilu a kovárnu. V zastoupení vrchnosti vykonával omezenou soudní pravomoc a měl i jiné výhody.

Návesní ulicové křídlo Charvatská Nová Ves s charakteristickými částmi prostředí 1- náves, 2- kamenný sloup se sochou J. Nepomuckého, 3- kaplička na křižovatce, 4- selké usedlosti, 5- malorolnické usedlosti, 6- kolonie zemědělských dělníků, 7- stodoly na konci dvorů, zástodolní zahrady a cesta do polí.

Při vyměřování katastrů vesnic se využívalo povrchu krajiny, vodních toků a také cesty byly řešeny tak, aby pokud možno tvořily podélnou osu vesnice. Lány probíhaly kolmo na tuto osu, v jejímž středu byl lán lokátora a lán kostelní. Usedlosti kolonistů se stavěly na vnitřním (obvykle dolním) konci jednotlivých lánů podél údolí, potoka nebo cesty.

K zakládání nových obcí docházelo i v pozdějších dobách, např. na místě obcí zaniklých válkou, požáry, nájezdy atd. V 18. stol. pak při tzv. raabizaci (z podnětu rakouského ekonoma F. A. Raaba) vzniklo na pozemcích zrušených velkostatků v českých zemích celkem 245 nových malých osad s pravidelným půdorysem.

Přes nemalé zásahy do sídelní skladby našeho venkova, k nimž došlo zejména po druhé světové válce a dochází dodnes, je dosud možné u většiny obcí určit původní dispoziční typ.

Na území Slovácka rozeznáváme tyto typy vesnických sídel:

A) **Řízené** (tj. založené a postavené podle určitého plánu) - pravidelné formy *soustředěné*:

- návesní ves
- silniční nebo ulicová ves (silnicovka, ulicovka)
- návesní silnicovka, návesní ulicovka
- řádková ves

pravidelné formy *uvolněné*:

- řadová ves
- lesní lánová ves

B) **Neřízené** (alespoň zdánlivě vystavěné živelně, bez plánu) – formy přírodní:

- hromadná ves
- dvorcová ves

Návesní ves – podstatným znakem jejího půdorysu je více nebo méně uzavřená návěs, do níž se zpravidla sbíhají všechny cesty. Návěs bývá obestavěna veřejnými budovami, domy, někde bývá i protipožární rybník. Tvar návsi je různý – čtverec, obdélník, trojúhelník, ovál, okrouhlý, méně často nepravidelný. Původně po celém Slovácku, později jen v hornatějších částech – Kyjovsko, Veselsko (část), Hradištsko.

Silniční ves, silnicovka – domy jsou seřazeny vedle sebe po obou stranách silnice. Komunikace, která prochází obcí, má dálkový charakter. Typická pro nížinné oblasti Slovácka.

Ulicová ves, ulicovka – domy jsou seřazeny po obou stranách komunikace, která má jen místní význam (dálková cesta zpravidla prochází napříč osadou nebo po jejím okraji). Vesnice může být na jednom nebo na obou koncích uzavřena. Nejtypičtější pro rovinné nížiny Břeclavska, kolem řeky Moravy – Hodonínsko, Strážnicko, Veselsko. Protáhlý charakter zdůrazňuje poměrně malá šířka ulice.

Jestliže obě řady domů jsou od sebe tak vzdáleny, že prostor mezi nimi lze považovat za návěs, jde o typ *návesní ulicovky*, příp. silnicovky. Východní část Slovácka (Kuzelov, Hrubá Vrbka, Bánov) -sever býv. okr. kyjovského, část Veselska a Uherskohradištska.

Řádková ves – skládá se z těsné řady domů stojících nejčastěji z jedné strany podél potoka, cesty, terasového okraje, břehu rybníka apod. Mohly vzniknout i z původních vinných búd a lisoven (Starý Poddvorov).

Řadová ves – skládá se ze dvou, vzácněji z jedné řady domů seřazených volně podél cesty. Stavení stojí v určitých vzdálenostech od sebe. Pro Slovácko nejsou typické.

Lesní lánová ves – někdy považována za variantu předchozího typu – osada o řadovém (pův. volném) půdorysu s mnoha rolnickými usedlostmi, jejíž zástavba probíhá celým katastrem nebo jeho větší částí. Na území Slovácka se vyskytuje

pouze v Chříbech – Stupava, Staré Hutě (založeny v 18. stol. na místě zaniklých obcí), Jankovice.

Hromadná ves – domy jsou seskupeny bez plánu, často velmi nepravidelně. Výskyt – v Luhačovském Zálesí.

Dvorcová ves - správní obec skládající se ze samot a vísek – skupinek domů, jejichž plužina se rozkládá v několika úsecích kolem příslušné usedlosti (dvorce). Nachází se na Kopanicích, jimž jsme věnovali jednu z předchozích kapitol.

Jednotlivé sídelní typy se ovšem prolínají, přesto se sídelní obraz naší krajiny prozatím (!) ve své podstatě zachoval a stále se v něm zrcadlí tisíciletý vývoj.

(Použitá literatura: O. Máčel – J. Vajdiš: „Slovácko, architektonický vývoj vesnice“, NČVÚ, Praha, 1958; J. Vařeka - V. Frolec: „Lidová architektura“, Grada, Praha, 2007; J. Langer-J. Vařeka: „Naše lidové stavby“, Albatros, Praha, 1983)

Ohlédnutí za historií Slováckého krúžku v Praze-I.

*(výťah z jejich Sborníku krúžku vydaného k 110. výročí založení)-
dodal Anonymus*

Počátky sdružování Moravanů v Praze

K prvním spolkům v Praze, v nichž měli účast i Moravští Slováci, patří tajný spolek **Blaník**. Vznikl v r. 1861, působil do r. 1869. Jeho členy byli většinou studenti Karlo-Ferdinandovy (dnes Karlovy) univerzity a pražské techniky pocházející z Moravy. Spolek **Radhošť** byl založen r. 1869 za účelem „jednak ponenáhlu odvracet proud studentsva moravského z Vídně do Prahy, jednak, odvraceje ho, přispívat v Praze k/ke zdárnému odchování snaživého dorostu národní inteligence pro Moravu...“ Radhošť soustřeďoval prostředky na pomoc nemajetným studentům z Moravy, později i Slezska

a Slovenska. K zakládajícím členům patřil T. G. Masaryk, mezi činnými nacházíme mj. M. R. Štefánika. Prvním protektorem Radhoště, stejně jako Moravské besedy, založené o čtyři roky později, byl ve své době nejmávanější z Moravanů v Praze, František Palacký. Po r. 1918 se stali protektory českoslovenští prezidenti T. G. Masaryk a Edvard Beneš. Spolek Radhošť úzce spolupracoval s Moravskou, později Moravskoslezskou besedou a Detvanem. Jeho činnost byla úředně ukončena r. 1954.

Moravská beseda byla založena r. 1873 jako společenství, jehož účelem byla „zábava společenská a vzdělání ducha svých členů, zvláště seznamování Moravanů a v dalším i Slezanů a Slováků (Uherských) v Praze žijících, čehož se mělo dosáti rozmluvami, čteními, přednáškami a veselými zábavami vůbec“. Měla velký vliv také na tzv. feriální kluby, v nichž se studenti sdružovali a kulturně vyžívali po dobu prázdnin ve svých rodištích. Pořádala mikulášské zábavy, moravské věnečky, později i plesy. V souvislosti s přípravou **Národopisné výstavy československé (1895)** vyvíjela cílenou národopisnou činnost. Její osvětová činnost se projevila také zakládáním knihoven na Slovácku, např. ve Velehradě, Buchlovicích, Veselí, Boršicích, Lipově, Pohořelicích, Traplicích či Hodoníně. V období výjimečného stavu v r. 1895 byla c & k. úřady rozpuštěna (záminkou byla distribuce časopisu s údajným politickým obsahem). Hned nato v r. 1896 byla založena **Moravskoslezská beseda**, navazující přímo na besedu Moravskou. Soustřeďovali se kolem ní ti, kdo před vznikem samostatného státu probojovali spravedlivé zastoupení Moravanů v zemské i místní správě.

Dalším spolkem těsně spolupracujícím s Moravany byl **Detvan**, zaměřený „ku vzájemnému vzdělávání, poučení i ušlechtilé zábavě“ (od prosince 1882). Byl otevřen všem Uherským Slovákům v Praze. Moravská a Moravskoslezská beseda s Detvanem velmi úzce spolupracovaly.

Československá jednota byla ustavena 3. května 1896 s cílem „pěstovat kulturní zájmy československé a podporovat chudou mládež slovanskou“ osobnostmi jako Fr. L. Rieger, Eliška Krásnohorská, F. A. Šubert, Jaroslav Vlček. V r. 1902 dal její první předseda František Pastrnek podnět k ustavení Akademického odboru, který uspořádal první slovácký večírek. Akademický odbor organizoval v letech 1908-1913 každoroční luhačovické porady. Díky nim byla Československá jednota Maďary hodnocena jako velmi nebezpečná uherské moci. Roku 1914 byla činnost Jednoty zastavena a veškeré písemnosti odvezeny do Vídně. Mezi světovými válkami pokračovala v činnosti. Německou okupační mocí byl její cenný archiv spálen. Zcela zanikla z úřední moci v r. 1949.

O samotném vzniku krúžku pokračování příště.

Ze vzpomínek strýca Oldřicha Krejčího

Miroslav Hebron

Počátkem letošního roku jsem obdržel velmi zajímavý a milý dopis od nejstaršího člena našeho krúžku, pana Oldřicha Krejčího, ve kterém vzpomíná na svoje působení v krúžku ve 30. a 40. letech min. století a jehož první část si tímto dovoluji dát na vědomí všem čtenářům Krúžkozoru.

Jelikož strýc Olin oslavil 6. května už své požehnané 97. narozeniny, chtěl bych mu při této příležitosti jménem svým i jménem všech členů krúžku dodatečně popřát dobré zdraví, spokojenost a hodně sil do dalších let. Zároveň mu děkuji za to, že tyto svoje dnes už velmi vzácné vzpomínky na historii a osobnosti krúžku před a po II. světové válce dal na papír a k dispozici pro naše archivní účely. Jistě se patří dodat, že do galerie významných krúžkařů té doby patřil a stále ještě patří také on se svojí manželkou.

Vážení krúžkaři, buďme hrdi a važme si toho, jaké osobnosti prošly v minulosti naším Slováckým krúžkem. Jsme jim v mnohém velmi zavázáni. Dále už cituji slova strýca Olina:

„Slováckým krúžkům v Brně a v Praze!

Vážení ctitelé a udržovatelé národopisu, tradic a folkloru. Všechny Vás i s manželkou co nejsrdečněji zdravíme a přejeme Vám do dalších let mnoho úspěchů a radostí z Vaší práce. Nám už zbývají jen vzpomínky.

Pro mne byl a je nezapomenutelným zážitkem fašank Slováckého krúžku v Brně v r. 1936, kdy jsem ponejprv vstoupil do sloupového sálu brněnského Sokolského stadionu – který se mně zdál tehdy ohromně veliký – zaplněného mladými i staršími členy – většinou v krojích.

Ted' na konci roku s manželkou prohlížíme spousty fotografií z různých akcí, kterých jsme se zúčastnili. Defilují přede mnou známé tváře stařešinů – starosta krúžku Dr. Kozáček, Dr. Prof. Kolaja, Dr. Prof. Vlad. Úlehla s manželkou, generál Hudeček, manželé Budíkovi, Novákovi, Práškoví, Dostálovi, autoři rozhlasových relací – Dr. Křapa, Dr. Húsek, Metoděj Robuš Kotásek, sběratel písniček Dr. Karel Poláček, výtečný zpěvák Alfréd Ondráček, z chasy Bartoš – Babiňák, bratři Filipovičové, manželé Sušilovi, cimbálová muzika Jaroša Běhúnka, primáši Mgr. Gustav Kúr a Čeněk Nedbálek, sólistky Boženka Králová – Šebetovská, Věra Vorlíčková, Eva Nováková, Jiřina Klimešová – Veškrnová, sólisté Joža Stoklasa, Vlad. Klusák, Francek Hasil, Jaryn Zábělka a řada tanečnic a tanečníků – sestry Demlovy, Zdena Jelínková, Zdena Valčíková, Zdena Štefanová, Vlasta Boháčková, Zdena Mlynářová, Blanka Kuncová, Bětka Podveská, Metud Hluchý, Miloš Janulík, Oldřich Kúrečka, inspektor Páč, Gusta Hrubý, Jura Šácha, Libor Pavlík, bratři Rost'a a Mojmír Viktorinovi. A mnohých dalších, jejichž jména jsem již zapomněl.

Bylo by to dlouhé „psaní“ kdybych měl vzpomenout všechny akce, kterých jsem se zúčastnil – v rodné Slovácké vesnici Svatobořicích, v krúžkách v Brně a v Praze.

Nejpamátnější byly – vůbec první vystoupení členů brněnského krúžku v Hradci Králové, kde byla na veřejnosti ponejprv, zásluhou manželů Úlehlových, předvedena obnovená kyjovská skočná. Pak Slovácké akademie v brněnském Besedním domě a následně v Hodoníně, tehdejším Gottwaldově, Baťově, v Kyjově, Vracově, vystoupení pro presidenta Dr. E. Beneše a jeho manželku v Náměšti, řadu vystoupení pro různé korporace po II. světové válce, sympozium pořádané Československou obcí Sokolskou v Uherském Hradišti za účasti zájemců z celé republiky, na setkání s bratislavským Slováckým krúžkem v Bratislavě a v Brně. Mezinárodní sjezd studentů v Luhačovicích, kladení základního kamene Rooseveltovy nemocnice v Brně – Králové Poli, kterého se zúčastnilo na 200 Čechoameričanů, vystoupení pro Anglickou obchodní delegaci ve vinných sklepech ve Velkých Pavlovicích. Vystoupení pro 100 polských vysokoškoláků v Rytířském sále Nové radnice v Brně a řada dalších vystoupení pro různé korporace.

Dovoluji si tvrdit, že Slovácké akademie předvedené ve městech na Slovácku, vydání sedmi dílů Slováckých písniček a rozhlasové relace brněnského rozhlasu měly nezastupitelný vliv na oživení národopisu nejen na Slovácku.

Po válce přišlo do Brna na vysoké školy ze Slovácka mnoho mladých lidí, mnozí byli členy Slováckého krúžku, a když přijížděli na neděli domů, do rodných měst a vesnic, vyprávěli svým vrstevníkům o činnosti Slováckého krúžku v Brně a také o pražském Slováckém krúžku, který svou činností vstoupil do vědomí „Pražáků“.

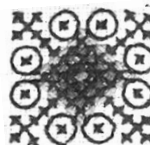
Pokračování v příštím čísle.

Folklorní (i jiné) akce

Opět Dunajovickými kopci

Jiřina Lacinová

První květnový víkend byl opět – tradičně- zasvěcen turistice, tentokrát v neděli (9.5.), kvůli pracovní zaneprázdněnosti našeho mecenáše Zdeňka Bravence. Trasu naši organizátoři (Zdeněk s Vaškem) zvolili jinak, z Mikulova. Tam jsme se dopravili z Brna autobusem, všichni společně, ač byla nabídka výběru ze dvou tras. Nikdo však zřejmě nehodlal riskovat. Putovalo nás tudíž svorně 11, v závěru přibyli ještě 2 + pes.

Zpočátku bylo trochu pošmourno, což je pro pochod ideální, posléze se přidal ostrý vítr a vytahovali jsme ze zavazadel všechny záložní svršky, hlavně ty neprofučné. Mikulov každý z nás dobře znal, ale je tak půvabný, že jsme si jej rádi proběhli znovu a fotili jako diví (nevím, jestli mě v mé známé horlivosti nepředstihl Zdeněk Janáček). Výhledy ze zámku na město, synagogu se hřbitovem,

Foto : J. Lacinová – z přechodu Pálavy

křížovou cestu a rovinu do Rakous, posléze z Kozího hrádku a jiných stanovišť se předháněly, který je ten nejkrásnější (ví to někdo?). Škoda jen, že ty nádherné záplavy kvetoucích šeríků byly poněkud pocuchány předchozími mrazíky. Vynahradila nám to ale modře rozkvetlá pavlovnia na zámeckém nádvoří, pod kterou jsme absolvovali první společné foto.

Před startem jsme se pro jistotu posilnili v cukrárně, kde jsem poprvé ochutnala horkou čokoládu s chilli, a musím konstatovat, že mě tato kombinace docela rozežrála. Pak už jsme někteří vytáhli nordic-walkingové hole (jako vždy putovaly z ruky do ruky) a šlapali ostošest, možná ostosedm. Trochu jsme jako obvykle bloudili v zářících řepkových lánech (no neva), mezi mraky však začalo prokukovat sluníčko, a bylo pak až do konce nádherně. Propochodovali jsme kolem Kočičí skály (tam nás to ještě málem sfouklo- ale skalničkami rozkvetlé vápencové skalisko za to stálo), Tuoldu, Liščí hory a Slunečného vrchu (přiznám se, že teď si nejsem jistá, kolem čeho jsme šli, co jsme slezli, a na co jsme jen koukali- ale kdo tam byl, ať si to přebere). Kousek za Bavyry jsme rozběhlým chlapům zastávkovaly a vynutily si občerstvovací zastávku v trávě pod vinohradem, pak už jsme poslušně šlapaly dál.

Na smluveném kopečku už čekal Zdeněk B. s toužebně očekávanou lahvinkou (Pavel Rampula tentokrát v D. Dunajovicích na zastávce nefungoval), protáhl nás kolem rozkvetlých katránů, vstavačů, mandloní nízkých a jiných chráněných přírodních skvostů. Odpolední slunko nás pozlatilo cestou kolem Dunajovických sklepů, a nejpřívětivější byl pochopitelně ten Zdeňkův. Čekala tam na nás už i Marcela s psíkem Bertíkem, kteří to vzali účelným zkratem rovnou tam. Po malé exkurzi do Zdeňkova (bohužel jen pronajatého) sklepa jsme nahoře vytáhli zásoby, hostitel také přihodil a jali jsme se jako obvykle provozovat lukulské hody (všimli jste si, jak většina krúžkařů nenápadně přibírá na hmotnosti?), vrcholící Zdeňkovým archivním ryzlinkem, jež obětoval přítomným dámám na počest

Svátku matek. Samozřejmě se i zpívalo (to bylo tentokrát hlavně na nás ženských, přičemž jsme balancovaly na improvizovaných sedátkách z vinařského vybavení), kdo chtěl, zakoupil vínko- letos prý už zásoby dochází!

A pak zpátky – unavení, ale naplnění, a to především duchovně. Vážně moc krásný výlet, díky zaň! (organizátorům i počasí).

*

Vernisáž výstavy B. Bayera

Jiřina Lacinová

Byla to velmi hezká akce. Konala se 13. května v důstojném prostředí vestibulu Besedního domu, který praskal ve švech přítomnými návštěvníky. Poznávala jsem zde mnoho známých krúžkařských tváří, ale i jiných osobností brněnského kulturního života.

Malíř a sochař Borek Bayer – bývalý aktivní krúžkař a otec naší vedoucí zpěvačky Yvony Janošíkové, zde představoval kolekci své pozdnější malířské tvorby, na fotkách bylo představeno i dílo sochařské. V čele visel rozměrný obraz krojovaných tanečníků, malovaný pro letošní Slovácký rok v Kyjově, v jeho typické dynamice, jak ji známe i z krúžkových plakátů. Pod ním stylově hrála cimbálová muzika Jury Petřů a vystupovali účinkující.

Výstavu uvedla jeho dávná přítelkyně a příznivkyně pí Eva Šlapanská, spisovatelka a publicistka, 2 nádherné písně s muzikou zazpíval Dušan Holý (bylo až neuvěřitelné, jak ve svém věku dokázal strhnout ba rozpumpovat publikum) a naše Yvonka přednesla také dvě krásné písně, které nám předtím označila za svou srdeční záležitost. Tatínek na ni mohl být hrdý – stejně jako ona na něho.

Sám autor je ve svých téměř 86 letech neobyčejně vitální a šarmantní muž, vtípně hovořil o své tvorbě, a přečetl jednu kapitolu ze své půvabné nové knihy. Opravdu široký záběr...

Atmosféra byla vřelá, dílo obdivuhodné, v zákulisí byl zájem i o pohoštění ve slováckém duchu. Musela jsme bohužel utéci dřív, poněvadž jsem spěchala na další vernisáž na Petrově (své přítelkyně keramičky), ale i tak ve mně dlouho dozníval ten silný zážitek. Přejeme autorovi ještě mnoho sil a inspirace do další tvorby!

*

Vystoupení u Rubínu (21.5.)

Jiřina Lacinová

Tahleta akce byla z naší strany koncipována hlavně coby výraz vděku Městské části Žabovřesky za její vstřícný postoj vůči našim besedám u cimbalu. Poskytla nám nejvýhodnější podmínky k provozování folklóru v jejich kulturním zařízení Rubín na Makovském náměstí. Ale i jinak naše vystoupení hezky zapadlo do programu Jarní slavnosti, pořádané zde na volném prostranství. Na malém pódiu sice nebylo moc místa pro tanec, ale tanečníků přišly stejně jen 3 páry. Nás zpěvaček bylo vcelku dost (9), a muži se přes početní oslabení (6) také hezky snažili, i čtyřčlenná muzika v hudeckém obsazení. Předváděli jsme něco jako „lábivý mix“. Hrozící mračna si svou produkci nakonec naštěstí rozmyslela, tak to vyšlo dobře, návštěvníci měli prokazatelně o folklór zájem – a snad se to kladně projeví i na návštěvnosti našich besed.

*

Setkání Krúžků ve Strážnici a okolí (28.-29.5.)

Jana Hůsková

Asi jsme se málo modlili, od včerejška cedí a lije! Ale účastníků, kteří vyjeli z Brna i přes nepřízeň počasí, bylo dost. Škoda, hned po startu putovalo vozem parte našeho prvního sbormistra

Ing. Bartošíka. Netrvá dlouho a stavíme u Velkých Bílovic. Přidala se k nám část chasy a muziky. Jsou trochu zmuchlaní, leč mají nárok: včera drželi svícu Martinovi Horkému. O kousek dál naložíme Ing. Stöhra a pak už rovnou do Strážnice.

Místo muzea nás čekal Průžkův mlýn. Jedna z nejstarších dochovaných staveb Strážnice, o které se píše již v roce 1543, má historické architektonické prvky: mohutné nosné trámy a dřevěný mlýnský mučící pranýř s letopočtem 1601. Původně vodní mlýn postupně prošel přestavbou zařízení na parní na konci 19. stol. a posléze na elektrický válcový mlýn ve 30. letech 20. stol. Interiér je kompletně vybaven mlýnským zařízením z této doby. Mlýn mlel do roku 1975, dnes je tu otevřena muzejní expozice mlynářství a mlýn má novou krytinu díky rozumnému majiteli. Průvodce pan Mikulčík nás rozšafně upozorňoval na kdeco (kromě vybavení mlýna např. na čarodějnické dopravní prostředky, i na biopohon!) nebo barvitě líčil, jak probíhalo mučení. Nebyl k zastavení, jenže máme jakýsi časový rozvrh. Dalo fušku ukončit prohlídku!

Přesunuli jsme se do severní části města Strážnice, kde stojí uprostřed bývalé židovské čtvrti synagoga. Z někdejších 94 domů oné čtvrti větší část dosud stojí, mj. škola s bytem rabína nebo rituální lázeň - mikve v suterénu domu Sadová 11. Původní synagoga stála s největší pravděpodobností na místě současné budovy. Patrně byla poškozena požárem, takže se v roce 1804 přistoupilo k vybudování nového templu v klasicistním slohu. Stavba byla roku 1870 renovována Leopoldem Slovákem. Průčelí získalo novorománskou úpravu a v roce 1906 zde instalovali elektrické osvětlení. Bohoslužby tu probíhaly až do roku 1941. Dne 22.6. 1941 byl templ zdemolován příslušníky SA, vybavení bylo zničeno a spáleno, došlo také k vytloučení oken. Za druhé světové války byli všichni strážničtí Židé odvezeni do koncentračních táborů. Dnešní podobu získala budova při celkové opravě (realizována 1994 - 2007 pro muzejní účely, provoz slavnostně zahájen 3. 6. 2008). Vstup

je z jihozápadní strany. U vchodu se nachází malá předsíň, odkud se jde do hlavního sálu. Pro židovské bohoslužby je typické oddělení mužů a žen. Vnitřní výzdoba byla vždy velmi střídmá, nezobrazovaly se lidské bytosti a většinou ani zvířata. Prostor je opatřen neckovou klenbou, zdobenou geometrizující výmalbou s rostlinnými motivy a hvězdnou oblohou. V hale se nachází svatostánek ve formě dvojice sloupů překrytých kládím. Okna jsou novodobá s půlkruhovitým zakončením a barevnou vitráží v podobě šesticípé Davidovy hvězdy. Na průčelí synagogy jsou sluneční hodiny, hebrejský nápis a od r. 2008 bronzová pamětní deska obětem holokaustu. Je to jediný templ na Moravě obklopený hřbitovem se starými náhrobky. Nejstarší z nich pochází z roku 1648, poslední pohřeb zde byl uskutečněn v padesátých letech 20. století. Řekla bych, že paní průvodkyně měla hereckou průpravu. Ovšem akustika je tu vynikající. Paní prý závěrem i zazpívala (to už jsme neslyšeli, ukázněně jsme čekali tam, kde jsme být měli).

Přesunuli jsme se do podzemí. Historické zámecké sklepy ve Strážnici pocházejí z konce 14. století a svou rozlohou o třech patrech nemají na Moravě obdoby. Od roku 2002 patří rodinné vinařské firmě Zámecké sklepy Strážnice, kterou vedou otec a syn Šebestovi. Rekonstrukce historických prostor umožnila jejich původní využití. Přímo ve sklepech se skladují a zrají ta nejkvalitnější

Foto J. Lacinová – Ze Zámeckých sklepů

ročníková a přívlastková vína. Červená vína jsou ve sklepech skladována v originálních až 200 let starých dubových sudech, kde mají ideální podmínky pro své zrání. Největší sud pojme 12 000 litrů vína. Bílá vína jsou uložena v moderních nerezových tancích. Ve sklepeních je zachováno původní gotické zdivo. Zaklenuté sloupy pokrývají ušlechtilé plísně. Příjemná a nevšední atmosféra láká nejen znalce vína a historie. Pro zájemce jsou připravovány prohlídky sklepů s průvodcem, spojené s ochutnávkou vín z produkce společnosti a odborným výkladem. A to se týkalo i nás. Košť byl velmi příjemný, stejně jako mládenec, který nám podal výklad a snažil se zodpovědět pár dotazů. Dověděli jsme se i o tajné chodbě na zámek. Ochutnali jsme pět vzorků, osobně mi nejvíc „jela“ „müllerka“. Asi $\frac{3}{4}$ hodiny ve 12°C ale stačilo, zapějeme a raději do teplejšího prostředí. Nahoře se bouřlivě vítáme se Slováky, kteří čekají, až se dostanou na naše místo.

Následnou hodinu volna jsme využili v některé z místních osvěžoven, pořad prší. Při nástupu do autobusu se ozvalo: „Sem loupežníci nesmí!“ Mírek S. má fousy jak Rumcajs, ovšem jestli nabyl dojmu, že se za nimi schová, je na omylu.

Ve tři jedeme do Plžů. Areál tvoří vinné sklepy, které jsou z nejstarších staveb lidové architektury u nás, se zmínkou již v 15. století. Horní areál slouží i jako přírodní hlediště k pořádání kulturních akcí. Jméno získal podle značného výskytu hlemýžďů v této oblasti.

Všude je bláto a účinkující jsou v šatnách nebo pod stanem diváků. Posléze se předvedli v největším ze sklepů, kde je improvizovaná „mokrá varianta.“ Jenže už u vchodu kdosi říká, že se nevejdeme. Zdena šla na obhlídku, vrátila se smutná: „Tam neproklouzne ani myš.“ Kluci sbalili kasu a šli do tepla, my též: ke klobásám, k čaji „s i bez,“ posléze na svařák. Část našich se uvelebila pod stanem, Pepa s Jožkou vzali housle, střídavě se přidávali muzikanti ze souborů, které ještě nevystupovaly, a zpívá se. Je to fajn, ale

boty budou skrz, nahoře „příkladají bukovým.“ Slováci odjeli ve čtyři, když zjistili, že to nemá smysl. Jen Jana se dolů nějak vecpala. V pět mizíme. Škoda, že jsme Pražáky nemohli podpořit aspoň potleskem.

Areál Hutník něco pamatuje. Na recepci vcházíme za veselého zpěvu, slovenští kamarádi

Foto J. Lacinová - Večer s přáteli na Lučiňě

už mají padla. Naše chasa se zabydlela v chatkách na stráni, Slováci i Pražáci budou ve zděné budově. Ostatní jdou „do teletníků“ (jak kdosi vtipně poznamenal) na konci areálu. V prostorách nocovalo 38 „kusů“ z Brna, 50 Pražáků a 41 účastníků z Bratislavy. V naší „pětce“ je dost zima. Všechny jsme za chvíli v pelechu a holky okamžitě usínají. Já ne, po hodině vstávám a jdu na výzvědy. Hosté už jsou v sále, část naší party sedí v klubovně. Zdena navrhla kvůli pohodlí hostů večeri „v separé“ a mladice přesvědčila na roznášku, zde kromě kuchařů a „kavárenské“ personál není. Po chvíli jdu pro děvy, právě vylézají ze dveří.

Tato část Setkání byla zahájena v 19,30. Ti, kdož seděli v sále, vyslechli něco proslovů a po řízku se salátem jsme nachystaly a roznesly občerstvení. Jako přípravnu použijeme barpult a pěkně si tam zavazíme, místa moc není. Po vlastní ose dojelo ještě pár zájemců, takže celkem se do sálu našláplo 150 zúčastněných! Pořád někdo odněkud nosil židle... Usadíme se stylem „kdo si co urve,“ ale

během večera se správně seskupíme (zpěvulenky u stolu, který zavazel tancechtivým).

Po celý večer se hodně hrálo a tancovalo. Naše i pražská muzika se snažily nejlíc, Slováci se přidali dvakrát. Harmonika přišla ke slovu spíš odpoledne. Taky v kole jsme si zazpívali, poprvé jsem vtažena, ani nevím, jak! Vlado nám krásně „napovídal“ u Majoránu a strýc Miro vytáčel jednu piruetu za druhou při verbuňku. Je to nezmar. Na jednom z pražských párů můžu nechat oči, jen mi trošku vadil výškový rozdíl. My jsme se dostaly ke zpěvu u stolu skoro o půlnoci. „Stejně jsme řekly, že do té zimy spát nejdeme, tak co.“ Pěly jsme ledacos, než nám Pepa vzal Mikovice vysoko (sestava: 3x první, 5x druhý a třetí hlas). Danaj a „Hajgr“ to spravily, leč Alča řekla: „Příště jede povinně tolik prvních hlasů, jako těch ostatních!“

(K této pasáži jedna drobnost: druhý den jsme slyšely „...sakra, když zpívají jeho baby, měl by se jim věnovat a nekecat u toho!“).

Kolem půlnoci zmizela chasa na kutě. Přisedli si Slováci, povídalo se a trošku hecovalo. Po jedné končí muzika a i Pepa šel za námi. Hrál i zpíval „svinsky dobře,“ zapěli jsme si i my. Proč to tak nemůže být i jindy? Kromě Slováků zůstal i Jožka, všechny tři Krúžky tedy měly zastoupení. Vládla bezva nálada, víno bylo dobré... co víc si v danou chvíli můžeme přát?

Před druhou se loučili Machácci a Hanka nás požádala jménem správcové o přestěhování do klubovny. „Tam můžete být do rána, chtěli by domů.“ Není problém, je nás 12. Jana už chtěla balit, ale rozmyslela se. Honza začal chorvatské zpěvy, bezva, leč brzo dáváme zpátečku. Oba Josefové zatím tiše zmizeli. Pokračujeme ještě chvíli a když jsme dozpívali Zahrajte mi tichúčko...(mimochoďem krásně), zvedám se: „Pro mě to byla ta správná tečka, dobrou.“ Šly jsme všechny, je 2,30. Od vchodu se ještě ozýváme „Nepudem, nepudem...“ ale snad jsme nikoho nevbudili. Notujeme si s Janou, Žeňou i Jarmilou, že nám to vyloženě sedlo. Pánové pokračovali do tří.

Zaleháme poté, co vystěhujeme spolubydlící žabku z pokoje a poté na mráz. Spíme ve chvílce.

Vzhůru jsem už v 5,45, tři hodiny čistého času! Ale unavená se nijak zvlášť necítím (to jsou ony dobité baterie). V 7,45 leze z pelíšku Alča s moc pěkným „kokešem.“ Vzápětí se venku ozve „rež rež rež...“ a svítí tam slunko! V jídelně nám chlapci drželi místa na snídani a obecné veselí vzbudila hláška: „Medek vzbudil Šenka o dvě hodiny dřív.“ Jožka prý došel do jídelny a nikde nikdo. Vrátil se s povzdechem, že prošvihl snídani. U malého stolu nás postupně sedí asi osm a Honza nařídil (a zařídil) zdravotního panáčka. Ptala jsem se, kde berou chorvatské texty, prý má právě on archiv. Ještě stihneme vypít kafe a v 9,45 se početná skupina lidí vydává na kopec. V plánu byla procházka po loukách CHKO Bílé Karpaty a obhlížení vstavačů. Jenže Štěpánek ujel do Bělehradu a to, co sám vymyslel, svěřil Zdeně.

Kontaktovala ochránce přírody. Údajně se dá na louky vstupovat jen ve skupinách po třiceti lidech, brzo zjistíme, co si s námi „pan ochránář“ počne.

Pavel Dekar je koordinátorem strážní služby, šlak ho netrefil, neb je jistě na ledacos zvyklý. Jal se lidu vysvětlovat, že tam bude bláto a mokro. Kdo

Foto . J. Lacinová – Radějovskými lukami

nemá dobré boty, ať si udělá procházku okolo po cestě. Na hřebeni nabídku opakoval, leč většina to nevzdala. Asi 50 zarputilých se tedy husím pochodem vydalo na louky Čertoryjí. Tato národní přírodní rezervace je nejrozsáhlejším komplexem květnatých bělokarpatských luk o rozloze 326 ha, rozprostírající se západně od vesničky Malá Vrbka (celé ochranné pásmo zahrnuje dalších 369 ha). Rezervace má vysokou krajinářskou hodnotu. Vyskytuje se zde velký počet jinde vzácných rostlin a živočichů, např. 25 různých druhů orchidejí, jako tořič čmelákovitý, rudohlávek jehlancovitý, vstavač mužský, vojenský, bledý, osmahlý, ale i lilie cibulkonosná, tři druhy kosatců, chrpa chlumní a stařeček stinný. Duby jsou vesměs napadeny ochmetem a v současnosti trpí houbovou chorobou tracheomykózou, která je jednou z příčin hromadného usychání stromů. Při údržbě lučních porostů se však důsledně dbá na ochranu vyrůstajících semenáčků. Rezervace je také významným hnízdištěm lučních ptáků - ťuhýka šedého, ťuhýka obecného, bramborníčka černohlavého, strnada lučního a chřástala polního. Žije zde i mnoho vzácných druhů bezobratlých, např. z motýlů perleťovec dvouřadý a kopřivový, pestrokřídlec podražcový a jasoň dymníkový.

Mokro tu bylo, bláta moc ne, zato jsme dvakrát museli přes potok Járkovec. Naše „lajna“ byla dlouhá, trvalo, než jsme se seskupili kolem průvodce, když nám chtěl něco zajímavého ukázat. Postupně jsme zahlédli kánata, srnky, kuňky žlutobřiché nebo hnízdo čápa černého, bohužel prázdné. Drobná zvěř před námi pochopitelně utekla, na obhlídku této jsme tu v nevhodném čase i množství. Pan Dekar popisoval taktéž oblasti na horizontu blízkém i vzdálenějším, zodpověděl i spoustu dotazů. Rozkvetlé louky nabízely pohled nejen na květiny tzv. obyčejné, jako kopretiny, šalvěj nebo pryskyřníky. Míjeli jsme výše zmíněné kosatce modré i žluté, orlíčky v obou barvách a nakonec došlo i na slíbené orchideje: vstavače a hlavinku horskou. Jak půvabné jméno! Snažili jsme se moc nepodupat trávu kolem, ale nevím, nevím... Tentokrát nám svatý Petr přál, výlet to

byl parádní. Trasa procházky údajně měří kolem pěti kilometrů. Rozloučili jsme se s tím, že se náš průvodce staví na Hutníku, a kolem přehrady se vrátili k základně.

„A vy ste kde boli?!“ ozvalo se hned po příchodu do areálu. Je pravda, že ve 12,45 už měli být všichni po obědě. Guláš nám ani nepřihřáli, i tak byl dobrý a stejně si k němu dáme pivko. Pak se připojíme k ostatním, kteří strávili pod slunečníky část dopoledne s harmonikou. Pozpěvuje se a ti, kdo to ještě nestihli, balí. Před druhou si zazpíváme závěrečnou Není lepší..., načež Ujo Fajo navrhl společnou fotku na stráni. Dobrý nápad.

Pražáci odjeli, my zavazíme Slovákům. „Proč nejedeme? - Není tu starosta. - Tak zvolíme jiného a jede se!“ Mirka potkala nehoda, ztratili klíče a musí to vyřešit. „Sjed'te bokem a počkejte na nás.“ Je to tu úzké, Bolek rozhodl, že skončíme na parkovišti. Takže Hebronovi šlapali s taškou dolů. Mirek se namíchl a šofér mu musel vysvětlit, že nelze zůstat kdekoliv. Konečně! Kromě jedné zastávky (kontrola kola) u Bílovic vysedl Pepa, snad tu ještě má auto. Chvilí poté už zase stojíme a Bolek jde znovu ke kolu. Tentokrát to defekt opravdu je. Poprvé „na cestě“ opravujeme (přitom poprvé dojel se slušným vozem). Půl hodiny si ve stínu pozpěvujeme, tedy kdo je schopen. My v tom pokračujeme i nadále, zvládly jsme opět „republiku od Aše po Lomnou.“ Luděk je v tom s námi, jen se šklebí, že má zpívat Stokrát sem sa zarákala. „No a? Když můžeme my pět Bylo nás bratranců, proč by ses ty nemohl zarákat?“ Na Charbulce jsme něco po páté a leckdo si akci pochvaluje. Bodejť by ne, povedla se. Za její organizaci patří opět velký dík Zdeně Kristové, málokdo má zdání, co to všechno obnáší. A provedení? Jaké si to uděláme, takové to budeme mít. Letos jsme se všichni snažili.

Závěrem podotýkám, že v článku je použito něco málo citací, pokud se historických objektů a CHKO Bílé Karpaty týká.

*

Vinařovo okénko

Zamyšlení nad krajinotvorným prvkem vinic

Mirek Dostál

Ocitne-li se člověk ve vinorodé oblasti, nestačí se divit, jak ušlechtilá a kultivovaná je krajina, která jej obklopuje. Mnoho bylo o vínu a vinohradnictví napsáno, ještě více se o něm napovídalo, a přesto je to věc stále zajímavá a vzrušující. Je to téma, které nikdy nebude vyčerpáno.

Já jsem si mnohokrát pokládal otázku, proč je tolik harmonie v krajině osázené vinohrady. Po estetické stránce rozdělují vinohrady svými sice nepravidelnými plochami, ale pravidelným řádkováním jinak jednotvárnou krajinu na různorodé tektonicky se střídající celky. Ty jsou sjednoceny podobným způsobem obdělávání, podobným myšlením jednotlivých vinařů, které je dáno historií vinaření v té či oné oblasti. Fascinující je přitom nejenom úžasné množství práce, která krajinu kultivuje, ale i racionálnost technologických postupů jejího obdělávání. Jsou to věci, které si sice na první pohled neuvědomujeme, ale jež činí krajinu tak dokonalou.

Mužský sbor byl v květnu pozván kamarádem a členem sboru, Zdenkem Bravencem do jeho sklepa, který se nachází uprostřed vinohradů Dolních Dunajovic. Dunajovické vinohrady začínají hned za obcí v mírně svažitém terénu a táhnou se na západ až na obzor, kde je již členitý kopcovitý terén. Na protější straně jsou vidět pálavské kopce s protilehlými vinohrady obce Perná a v pozadí Mikulov se svým zámekem. Dunajovické vinohrady jsou rozděleny cestami na menší části a jsou doplněny malebnou řadou sklepů, drobnými stavbami božích muk, nebo solitérními stromy, tak jak staletí utvářely tuto člověkem zušlechtěnou krajinu.

Samozřejmě, že jsme popíjení dobrého vínka kořenili zpěvem bohatýrských podlužáckých písní, které se následně nesly

širokým úvalem daleko za Dunajovice. Bylo to souznění vinogradů a vína s písni, byla to harmonie, která by však neexistovala bez lopoty a dřiny vinařů. Snad právě to je ono zvláštní kouzlo, které mne vždy při takových příležitostech pohltní a mnou prostoupí.

Vínu se nejlépe daří na osluněných svazích, s lehkou a záhřevnou půdou, mnohdy plnou kamení, která by jinak stěží poskytovala obživu, či by nadměrně podléhala erozivním vlivům větru a deště. Jsou to svahy různě velkých kopců a kopečků, které by byly bez osázení vínem v lepším případě osety obilím, či by na nich rostla nízká tráva, protože se často jedná svahy trpící nedostatkem vody. V současné době by se zde pravděpodobně pěstovala energeticky využitelná řepka olejná, v horším případě by svahy zůstaly ležet ladem, v nejhorším případě by dokonce poskytl prostor pro solární panely (ekologických) fotovoltaických elektráren a hyzdily pak krajinu široko daleko.

Foto: J. Lacinová –U Dunajovic

Již zmíněná erozivní odolnost vinogradů je jedním z důležitých činitelů protierozní ochrany krajiny. Samozřejmě při správném způsobu obdělávání, sklonu a délky řádků, popřípadě při zvolení alternativních způsobů údržby vinic na prudkých svazích (jako jsou např. údržby povrchu mulčování). Ne nadarmo jsou v zemích EU vinice dotačně podporovány jednotlivými státy i v těch zdánlivě nejnemožnějších terénech, kde navíc zvyšují turistickou atraktivitu oblastí.

Náš stát není tolik štědrý, ale i přesto řada našich vinařských subjektů dokázala, že vinaři sami dovedou v rámci svých ekonomik vytvářením

zajímavých a atraktivních krajinářských celků, lákajících své odběratele pomocí vinařské turistiky k odběru a kulturní konzumaci svých vín, velmi úspěšně působit. Jedním z nejlepších příkladů na tomto poli je znojemský Znovín, který má rozsáhlý marketingový program, opírající se právě o vinohradnickou krajinu proloženou divokou přírodou CHKO Podyjí, navíc s množstvím hodnotných kulturních památek. Krúžkařům připomínám, že právě Znovín získal dvojího šampiona na našem koštu vín (nejlepší kolekce a nejlepší bílé víno).

V poslední době se naše vinařství velmi změnilo. Oproti monotónním velkoplošným kulturám strojově obdělávaných, dusíkem přehnojovaných vinic, které produkovaly po vzoru SSSR maximální hektarové výnosy průměrných vín, se stále více prosazují i malá a střední vinařství se specializací na vysoce kvalitní odrůdové i místně charakteristická vína. Jejich úspěch je založen na spojení moderních technologií zpracování a využití všeho, co je schopna poskytnout sama příroda v místních podmínkách. Proto nacházíme stále větší podíl vinic méně zatěžovaných a s vysokým procentem ruční práce, ale též ekologicky obhospodařovaných vinic, vyrábějících bio-vína.

Ztráta anonymity vinic krajině velmi prospěla. Jako by se tím vinaři opět vraceli k lepšímu z toho, co kdysi odvál čas. Vinice opět získávají své hospodáře a navrací se jim jejich lidský rozměr. Někde jsou pod stínem stromu na okraji vinic zbudované posezy pro občerstvení, kde spočine tak, jak za starých časů, hospodář při poledním slunci s čapákem plným vinného stříku, aby pak mohl dále pokračovat ve své nikdy nekončící práci. Když kolem jde pocestný, či spíše, jede na kole cykloturista, i on si může spočinout a na chvíli se zastavit ve shonu života. Může pozorovat zvířecí obyvatele vinice, nebo si může zanotovat „potichůčku“, či dle libosti některou z písní spojených s vinorodou krajinou.

Receptář

Pomalou se blíží pout' k Svatému Antonínkovi, tak co ji nepřivítat **pravou blatnickou fazolovou polévkou?**

Suroviny:

- 200 g bílých fazolí
- 1 větší mrkev
- 1 petržel
- kousek celeru
- 2 pol.lžice sádla
- 80 g hl.mouky
- sůl
- pepř-dle chuti
- majoránka – dle chuti
- 4 stroužky česneku

Pracovní postup:

Den předem si namočíme fazole, uvaříme je ve stejné vodě, nesolíme. Přidáme všechnu zeleninu nakrájenou na kostky. Když jsou fazole uvařené doměkka, zahustíme je jíškou. Tu si uděláme zvlášť na pánvi- rozpustíme sádlo, přidáme hladkou mouku a usmažíme dorůžova. Po usmažení do ní přilijeme trochu studené vody, rozmícháme a takto nalijeme do polévky. Osolíme, opepříme a přidáme majoránku a třený česnek.

K polévce si uvaříme lokše (široké nudle)- buď doma dělané, nebo kupované.

(Zdroj: „Kuchařka tradičních pokrmů na Slovácku“ – vyd. Region Slovácko v UH , 2010)

Dodala JL

A dobrou chuť!

*

Závěrem lidová pranostika:

*„Kolík březnových mlh,
tolík červencových lijáků.“*

(-a teď zkontrolujte, jestli to bude pravda)

Na tomto čísle se podíleli: J. Lacinová, M. Dostál, autoři příspěvků.
Redakce si vyhrazuje právo redakčních úprav zveřejňovaných příspěvků.

Redakční uzávěrka příštího čísla je 31. 8. 2011.

Příspěvky zasílejte na adresu jir.lacinova@seznam.cz

Fotky zasílejte na adresu: dostal.mirda@seznam.cz

Krúžkozor vydává Slovácký krúžek v Brně za podpory Statutárního města Brna.

Vychází 4x ročně nákladem 100 kusů.

Je též publikován na www.kruzek.cz.

Odpovědný redaktor: Jiřina Lacinová

Autor obálky: Jaroslav Homola

